

Emmanuel Carrère

Yoga

Roman

Oversat af
Lone Garde

Oversat efter: Emmanuel Carrère, Yoga
© ÉDITIONS P.O.L, 2020

texte | tekst

”Hvis du bringer det frem, som er inden i dig, vil det, du har bragt frem, frelse dig. Hvis du ikke bringer det frem, som er inden i dig, vil det, du ikke har bragt frem, slå dig ihjel.”

Thomasevangeliet.

1. Folden

Ankomsten

Eftersom fortællingen om de fire år, hvor jeg forsøgte at skrive en lille opløftende og finurlig bog om yoga, er nødt til at begynde et sted, midt i en periode med begivenheder og fænomener så lidt opløftende og finurlige som islamistisk terror og flygtningekrise, hvor jeg selv var så nedsunken i depression, at jeg måtte indlægges fire måneder på Sainte-Anne hospitalet og oven i købet havde mistet min forlægger, som for første gang i 35 år ikke ville læse en bog, jeg havde skrevet, eftersom fortællingen måtte begynde et sted, valgte jeg denne januar morgen i 2015, hvor jeg, mens jeg pakkede min taske, overvejede om jeg skulle tage min mobiltelefon med, under alle omstændigheder ville jeg ikke kunne bruge den dér, hvor jeg skulle hen, eller om jeg skulle lade den blive hjemme. Jeg tog det radikale valg at lade den blive

og allerede inden jeg var helt ude af døren, følte det spændende at gå under radaren. Det var endnu en lille afvigelse at tage toget fra Bercy, en satellitstation til gare de Lyon, beskeden og allerede med noget provinsielt over sig med sine mange afgange til og fra det dybe Frankrig. Faldefærdige vogne, gammeldags kupéer, seks pladser på første klasse, otte på anden, i brune og grågrønne nuancer, ligesom i min fjerne barndom i 60'erne. Nogle knoldesparkere lå og sov, udstrakt på bænkerne, som havde de ikke fået besked om, at militærtjenesten var blevet afskaffet. Med ansigtet vendt mod den støvede rude betragtede min eneste medpassager de overtaggede bygninger, som vi gled forbi i den grålige støvregn på vej ud af Paris og derefter i de østlige forstæder. Det var en ung kvinde med fysik og beklædning som en vandrer og med en enorm rygsæk. Jeg tænkte på, om hun mon skulle ud og vandre i Morvan, som jeg selv havde gjort før i tiden, med afgang fra Vézelay og under de samme barske forhold, eller om hun skulle, hvem ved? Samme sted hen som mig. Jeg havde med vilje ikke medbragt nogen bog, og jeg tilbragte hele turen, som varede halvanden time, med at lade mit blik og mine tanker vandre i en slags rolig utålmodighed. Uden helt at vide hvad, ventede jeg mig meget af de ti forestående dage, hvor jeg ville være fuldkommen frakoblet, utilgængelig, uden for rækkevidde. Jeg dvælede ved min forventning,

jeg dvælede ved min rolige utålmodighed. Det var interessant. Da toget stoppede i Laroche-Migennes, steg den unge kvinde med rygsækken ud samtidig med mig, og ligesom mig og omtrent tyve andre personer, gik hun hen mod det lille jordstykke foran stationsbygningen, hvor en bus skulle komme og hente os. Vi ventede i tavshed, ingen kendte hinanden. Alle kiggede på de andre og funderede over, i hvor høj grad de virkede normale. Jeg tænkte, at det gjorde de egentlig. Da bussen ankom, var der nogle som satte sig sammen to og to, jeg satte mig for mig selv, men lige inden vi skulle køre, steg en 50-årig kvinde med et kønt men alvorligt og furet ansigt på bussen som den sidste og satte sig ved siden af mig. Hun sagde kort goddag med lav stemme og lukkede så øjnene og tilkendegav dermed uden fjendtlighed, at hun ikke havde lyst til at snakke. Ingen talte sammen. Bussen var hurtigt ude af byen og kørte ud på nogle mindre veje, som førte forbi ganske små landsbyer, hvor alt virkede lukket, selv skodderne på husene. Efter en halv times tid bevægede bussen sig ind på en jordvej med egetræer langs siden og stoppede på en grusplads foran en lav bondegård. Vi steg ud og tømte bagagerummene, inden vi gik ind i bygningen via separate døre, én til mænd og én til kvinder. Vi mænd kom ind i en stor sal, der var indrettet som en skolekantine, med neonlys i loftet, og væggene malet i en bleg, gul farve og dekoreret med plakater, hvor der var skrevet buddhistiske læresætninger

med smuk kalligrafiskrift. Der var flere nye ansigter, mænd som ikke havde været med i bussen, men som måtte være kommet dertil i bil. Bag et laminatbord stod en ung mand med et åbent og venligt ansigt, kun iført en T-shirt, selv om alle andre som minimum var iført en sweater eller en fleecetrøje, og tog imod de ny-ankomne én for én. Inden man præsenterede sig for ham, skulle man udfylde et spørgeskema.

Spørgeskemaet

Efter at have forsynet mig med en kop te, som man skænkede i kantineglas fra en stor blikamovar, satte jeg mig ned med spørgeskemaet. Fire sider med spørgsmål på begge sider. De første krævede ikke lang betænkningstid: civilstand, pårørende, helbredsproblemer, igangværende behandlinger. Jeg skrev, at jeg var ved godt helbred, men at jeg af flere omgange havde lidt af depression. Dernæst blev man bedt om at svare på: 1) hvor man havde hørt om *Vipassana*; 2) hvilken erfaring man havde med meditation; 3) hvor i livet man befandt sig; 4) hvad man forventede af opholdet. Der var højst afsat en tredjedel af en side, til at besvare hvert enkelt spørgsmål, jeg tænkte, at hvis jeg virkelig ville forsøge at besvare bare det andet spørgsmål udtømmende, ville det kræve, at jeg skrev en hel bog, hvilket jeg netop var

kommet her for at gøre, men det ville jeg ikke tale om her. Jeg nøjedes forsigtigt med at skrive, at jeg havde dyrket meditation i tyve år, og at det længe havde været tai-chi-chuan (i parentes skrev jeg: "kort håndform" for at lade skinne igennem, at jeg ikke var fuldstændig nybegynder), og at jeg nu dyrkede det sammen med yoga. Men at min træning var uregelmæssig, og at jeg ønskede at komme dybere ned i det, og at jeg derfor havde tilmeldt mig et intensivt forløb. Hvad angik "det sted i livet hvor jeg befandt mig", var sandheden, at det var et godt sted, en virkelig gunstig periode, som næsten havde varet i ti år. Det var faktisk overraskende efter så mange år, hvor svaret næsten hele tiden ville have været, at jeg havde det dårligt, meget dårligt, og at det sted i livet, hvor jeg befandt mig, var en særlig katastrofal periode, at kunne sige uden at lyve og faktisk selv hvis jeg underdrev mit held, kunne svare, at det gik da faktisk godt, at jeg ikke for nylig havde gennemlevet en depressiv periode, at jeg hverken havde kærligheds-, familie-, arbejds- eller økonomiproblemer – mit eneste egentlige problem, som heller ikke burde undervurderes, men som dog var et luksusproblem, var et for stort og despotisk ego, hvis omfang jeg ønskede at begrænse og reducere, og til det formål ville meditationen netop være velegnet.

De andre

Der er omtrent tredive mænd omkring mig, det er sammen med dem, at jeg skal sidde ned i ti dage og tie stille. Jeg betragter dem diskret. Jeg funderer over hvem af dem, som mon er i krise. Hvem har en familie, ligesom mig. Hvem er alene, forladt, stakkels, ulykkelig. Hvem er skrøbelig, hvem er stærk. Hvem risikerer at miste fodfæstet i den svimlende stilhed. Alle aldre er repræsenteret, mellem tyve og halvfjerds år, vil jeg tro. Hvad angår de sociale forhold, er det også blandet. Et par nemt identificerbare typer: den campingglade gymnasielærer, nudist, vegetar, interesseret i Østens mystik: den unge fyr med dreadlocks og peruviansk hue, som man kan møde blandt *No Border*-aktivisterne i Calais, som jeg for nylig har lavet en reportage om; fysioterapeuten, som dyrker kampsport; og så andre igen som lige så godt kan være violinister som ansatte i billetlugen hos SNCF, det er umuligt at afgøre. Med andre ord et ret blandet klientel, den slags, man både kan møde i karatedojo'er og i hytterne langs ruten til Compostela. Den Ædle Stilhed, som de kalder den, er endnu ikke trådt i kraft, så man må gerne tale, og jeg lytter til samtalerne i de små grupper, som har formet sig, mens mørket begynder at falde på, meget tidligt og meget mørkt bag de små vinduers duggede ruder. Alle taler om det, som venter os fra den næste morgen. Et spørgsmål stilles igen og igen: "Er det

din første gang?” Jeg vil umiddelbart tro, at halvdelen er nybegyndere og den anden halvdel har prøvet det før. De første er nysgerrige, ophidsede, urolige, de andre udstråler erfaringens prestige, og blandt dem er der en lille mand, som minder mig om nogen, men jeg kan ikke huske hvem, og som jeg med det samme koncentrerer mig om, negativ som jeg er: spidst gedebukkeskæg, iført en bordeauxfarvet jacquardtrøje, som med en irriterende selvtilfredshed optræder som den smilende og velmenende indsigtfulde, som rundhåndet øser ud af betragtninger over chakrajusteringe og det velgørende i at give slip.

Teleportering i Tiruvanmalai

Første gang jeg hørte tale om *Vipassana* var i Indien i foråret 2011. For at blive færdig med en bog havde jeg lejet et hus i Puducherry, hvor jeg opholdt mig i to måneder stort set uden at tale med nogen. Mine dage forløb efter den samme struktur og startede hver morgen med, at jeg læste *Times of India* på den eneste café, hvor der, så vidt jeg ved, blev serveret espresso. Dernæst gik jeg langs gaderne, som krydser hinanden vinkelret, og som omkranses af faldefærdige bygninger fra kolonitiden – gader med navne som avenue Aristide-Briand, rue

Pierre-Loti eller boulevard du Maréchal-Foch; jeg spadserede tankefuld hjem for at arbejde på min russiske roman, *Limonov*. Jeg gik tidligt til ro, på det tidspunkt hvor Puducherry utallige herreløse hunde påbegyndte en koncert af gøen, hvori jeg efterhånden lærte at genkende flere stemmer, og jeg stod også meget tidligt op, når jeg blev vækket af daggryet og gekkoernes kvækken. Denne hjemlige rutine uden museumsbesøg eller udflugter til monumenter, uden påtvungen turisme, står for mig som idealet på et udlandsophold. Dog drog jeg én gang til Tiruvanamalai, højsædet for den indiske spiritualitet, det var nemlig her, den store mystiker Ramana Maharshi levede og underviste, og hvor hans ashram stadig befinder sig. Dette hellige sted gjorde et meget dårligt indtryk på mig: der var et rend af guruer og et opbud af spirituelle kurser, som tiltrak horder af falske hellige mænd fra Vesten, hærgede, forhædede, snavsede, som stank af både indbildskhed og af smerte – og det er altid det billede, som kommer til mig, når folk, der dyrker yoga, taler om retreats i Indien, hvor de håber at modtage den oprindelige lære fra de store mestre. Tiruvanamalai eller Rishikesh, som skal forestille at være yogaens vugge, er efter min mening de steder i verden, hvor der er mindst chance for at modtage den oprindelige lære fra en stor mester, sandsynligheden er lige så lille som for at møde en original kunstmaler på place du Tertre på Montmartre. Bertrand og Sandra, de eneste

venner jeg fik i Puducherry, havde sendt mig til en franskmand, som boede der. Han gik iført en lyslilla kjortel og hed Didier, men ville gerne kaldes Bismillah. Da jeg udspurgte ham om hans spirituelle praksis, betroede Bismillah mig, at en vigtig etape havde været et kursus hos *Vipassana*: ti dages intensiv meditation, som med hans egne ord udløste en omfattende oprydning i hovedet. Da jeg selv dyrkede meditation til husbehov og ikke var principiel modstander af oprydning i hovedet, fik jeg lyst til at høre mere, men lysten kølnede noget af, da jeg fik at vide at Bismillah, som næste del af sin spirituelle udvikling var taget til Tiruvanamalai, tilskyndet af muligheden for at deltage i et kursus om teleportering. Han indrømmede dog, at han var blevet skuffet. Det hentesatte mig i tanker. Teleporterung går ud på at flytte sig fra et sted til et andet udelukkende ved hjælp af tankens kraft. Man forsvinder i Madras og øjeblikket efter dukker man op i Bombay. Bilokation er en variation over samme tema: man befinder sig to steder *på samme tid*. Flere traditioner tilskriver enkelte, store helgener den slags bedrifter, som Joseph af Copertino, men de religiøse autoriteter er meget forsigtige på dette område for slet ikke at tale om videnskaben. Jeg overvejede om en fyr, som håber på at få den slags oplevelse ved online at tilmelde sig et kursus, som er åbent for alle, lidt ligesom hvis han forventede at se en djævlerokke ved at tilmelde sig en enkelt dags dykkerkursus, udviste stor mental

åbenhed, eller om han for at hoppe på sådan et fupnummer og bagefter erklære sin skuffelse, simpelt hen måtte være lidt dum.

Mit værelse

Indkvarteringsforholdene bekymrer mig. Der er enkeltværelser og sovesale, og selvfølgelig vil jeg helst have et enkeltværelse, men jeg går ud fra, at alle helst vil have et enkeltværelse, og der er ikke noget, som giver mig mere ret til et end de andre. I andre sammenhænge ville det være et spørgsmål om penge: de bedste pladser ville gå til de rigeste, og jeg ville ikke skulle tænke mere over det. Men det er gratis at være her. Undervisningen, hytten, forplejningen, alt er gratis. Man bliver kun opfordret til at lave en donation, alt efter hvad man har råd til, og uden at nogen andre kender beløbet. Der må være et andet kriterium. Måske afhænger det af ankomsttidspunktet, eller også er det helt tilfældigt? Måske afgøres det ved lodtrækning? Da jeg giver mit udfyldte spørgeskema til den flinke, unge mand, der fungerer som vært, stiller jeg ham spørgsmålet med et lille nysgerrigt smil, lidt indforstået, i det efter min mening usandsynlige tilfælde, at det skulle afhænge af hans gode vilje, og han svarer mig, også med et smil, at nej, det afgøres ikke ved lodtrækning: sovepladserne tildeles efter alder. Så jeg

behøver altså igen ikke at bekymre mig yderligere. Den sympatiske, unge mand giver mig min nøgle og med den i hånden, går jeg ud i den drivvåde have, som udstrækker sig bag ved hovedbygningen. Til venstre ligger den store hangar, hvor vi skal tilbringe ti timer om dagen i ti dage, til højre tre rækker præfabrikerede bungalower. Min ligger i forreste række. Ti kvadratmeter med lino-leum på gulvet, en énmandsseng, under sengen en plastikkboks med sengetøj, dyne og hovedpude, et badeværelse med brusebad, håndvask og toilet, et lille skab, kun det allermest nødvendige, pænt og rent. Og ordentligt opvarmet, hvilket ikke er uden betydning om vinteren i Morvan. Den eneste lyskilde ud over ruden i døren, som kan dækkes med et gardin, så lyset holdes ude, er en kuppelformet lampe i loftet. Det er ikke særlig hyggeligt, jeg ville gerne have haft en sengelampe, men det er jo ikke meningen, at vi skal læse ... Jeg reder min seng og lægger mine ting på plads i skabet: varmt og behageligt tøj, store trøjer, joggingbukser, hjemmesko, årstiden indbyder ikke til at være smart. Min yogamåtte. En lille statue i brændt ler, som forestiller to tvillinger. Tolv centimeter høj, med runde, fyldige former: en elsket kvinde har foræret mig denne diskrete statuette, som jeg har med mig alle vegne. Som sagt ingen bog eller telefon, så altså heller ingen tablet eller tilhørende opladere. Da den unge sympatiske mand, tog imod mig, spurgte han mig, om jeg havde medbragt noget, som

skulle opbevares: der er særlige bokse til det formål. Jeg svarede stolt nej, jeg havde skilt mig af med det, inden jeg kom. Overholder alle mon i lige så høj grad disse regler, som jeg blev opmærksom på to måneder tidligere, da jeg tilmeldte mig? Vi har skrevet under, det er sandt, vi har indvilliget i at undvære disse distraktioner i ti dage, i ikke at kommunikere med omverdenen, men hvem tjekker om vi snyder? Jeg ville blive overrasket, hvis de dukkede op uanmeldt på værelserne og sovesalene for at konfiskere ulovligt medbragte bøger eller mobiler.

Eller hvad?